13726 - Şaban ayının ikinci yarısında oruç tutmanın yasak olması

Soru

Şaban ayının ikinci yarısında oruç tutmak caiz mi? Çünkü ben Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem'in Şaban ayının ikinci yarısında oruç tutulmasını yasakladığını duydum.?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Ebu Hureyre radiyallahu anhu'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem şöyle demiştir: "Şaban ayının ortasına vardığınızda oruç tutmayın "[1]

Bu hadis, Şaban ayının ikinci yarısından sonra yani 16. Günden sonra oruç tutulmasının yasak olduğunu gösteriyor. Ancak oruç tutmanın caiz olduğuna dair farklı rivayetler var.

"Ramazan orucuna, bir veya iki gün önceden oruç tutarak başlamayın. Ancak o gün, bir kimsenin tutmakta olduğu oruca denk gelirse, o gün oruç tutsun."[2]

Bu hadis, oruç alışkanlığı olan kimsenin Şaban ayının ikinci yarısından sonra da oruç tutabileceğini gösteriyor. Pazartesi ve perşembe günlerini tutan kimse veya bir gün oruç tutup bir gün yiyen kişilerin bu duruma örnek gösterilebilir.

Bir rivayete göre; Aişe radiyallahu anha'da rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Rasûlullah'ın Şaban'da tuttuğundan daha fazla orucu bir başka ayda tuttuğunu görmedim. O, çok azı hariç Şaban'ın çoğunu tutardı."[3]

İmam Nevevi rahimehullah şöyle dedi: hadisin ikinci şıkkı, birinci şıkkın açıklamasıdır. Yani Şaban ayının çoğunu tutardı.

Bu hadis, Şaban ayının yarısından sonrasını da oruçla geçirmenin caiz olduğunu gösteriyor. Ancak

bu birinci yarısıyla birleştirmek şartıyla olur.

Şafii mezhebi tüm bu hadislerle aynı anda amel ederek şöyle demişler: Oruç alışkanlığı veya ikinci yarısını ilk yarısına bağlamadan Şaban ayının sadece ikinci yarısında oruç tutmak caiz değildir. Şafii mezhebine göre en tercihli görüş budur. Zira yasaklama haramlık ifade eder. Ruyani gibi bir takım alimler yasaklamanın kerahet hükmünde olduğunu söylemişlerdir. [4]

İmam Nevevi rahimehullah şöyle dedi: Pazartesi ve Perşembe gününde oruç alışkanlığı veya bir önceki günlerle birleştirenler hariç, Şaban ayının ikinci yarısında Ramazan ayından önce oruç tutmanın yasak olduğunu beyan eden bab [5]

Alimlerrin cumhuru, Şaban ayının ikinci yarısının orucundan alıkoyan hadislerin zayıf olduğunu söylemişlerdir. Bunun üzerine Şaban ayının ikinci yarısında oruç tutmak mekruh değildir.

Hafiz bin Hacer şöyle dedi: Alimlerin cumhuru şöyle dediler: Şaban'ın ikinci yarısında gönüllü olarak oruç tutmak caizdir. Ayrıca bu konuda gelen hadisin zayıf olduğunu bildirmişlerdir. Ahmed ve İbn Main hadisin munker olduğunu söylemişler. Ayrıca Beyhaki ve Tahavi de bu hadisi zayıf görenler arasındadırlar. [6]

İbn Kudame; Muğni kitabında, bu hadisle ilgili, İmam Ahmed'ten şöyle şöyle aktarmıştır: " Bu hadis korunmamış, Abdurrahman bin Mehdi'den bunu sorduğumuzda onu sahih görmemiştir, bunu bize rivayet etmedi ve bundan sakınırdı. Ahmed şöyle dedi: Ala güvenilirdir, sadece bu hadisi sahih görülmemiştir.

Ala ise Ala bin Abdurrahman bu hadisi babasından babasıda Ebu Hureyre radiyallahu anhudan rivayet etmiştir.

İbn Kayyım rahimehullah "Tehzib el sunen" adlı kitabında şöyle dedi: Bu hadis her ne kadarda Ala tek başına rivayet etmişse de İmam Muslim şartına göre sahihtir. Çünkü Ala güvenilirdir. Nitekim İmam Muslim Ala'dan birçok hadis rivayet etmiştir. Ayrıca birçok sünende tek başına rivayet ettiği sika (güvenilir) hadisler var ve ümmet bunları kabul etmiş ve amel etmiştir.

Sonra şöyle devam etti: Bu hadisin Şaban ayının orucuna ters düştüğünü zannetmek yerinde olan

bir düşünce değil. Zira aralarında çelişki yoktur. Hadisler, yarısını bir önceğiyle tutmak ve alışkanlık haline gelmiş ve ikinci yarısınıda içine alan oruçlardan bahsetmektedir. Ala hadisi ise kasıtlı olarak ikinci yarıyı oruçla geçirmekten alıkyoyuyor. Ancak bir alışkanlık veya bir önceki oruçla bağlarsa sakınca yoktur.

Şeyh bin Baz rahimehullah'a Şaban ayının ikinci yarısında oruç hakkında soru sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: O hadisi Şeyh Elbani'nin dediği gibi sahihtir. Ancak bundan kasıt ikinci yarıdan itibaren oruca başlamaktır. Ama ayın çoğunu veya ayın hepsini tutarsa sünnete uymuş olur.[7]

Şeyh İbn Useymin rahimehullah' bu konu sorulduğunda şöyle demiştir: Bu hadis sahih olsa bile yasaklama haramlık açısından değildir. Buradaki yasaklama mekruhluk ifade eder. Bunu birçok ilim ehli bu şekilde görmüştür. Ancak bir kişinin oruç tutma alışkanlığı varsa Şaban ikinci yarısına denk gelse orucunu tutar.

Cevabın özeti:

Şaban ayının ikinci yarısından sonra oruç tutmak haramlık veya kerahet olarak yasaklanmıştır. Ancak bir kimsenin oruç tutma alışkanlığı varsa veya birinci yararısıyla birleştirerek oruç tutarsa bunda sakınca yoktur.

Bu yasaklamanın hikmeti Ramazan ayında tutulacak orucu olumsuz etkilememesidir.

Şayet, bir kimse Şaban ayının başından sonuna kadar tutarsa daha fazla olumsuz etkilenir denilirse; cevap olarak şöyle demek mümkündür: Şaban ayının başından oruç tutan kimse oruca alışmış demektir, böylece oruç zorluğu onu etkilemez.

El Kari şöyle dedi: buradaki yasaklama tenzihi kerahettir. Ümmete şefkat olarak Ramazan ayını yerine daha iyi getirebilmesi için yapılmıştır. Ama her kim Şaban ayını tümünü tutarsa oruca alışır ve meşakket ortadan kalkar.

En iyisini Allah bilir.

[1] (Ebu Dâvud; hadis no:3237. Tirmizî; 738. İbn-i Mâce; 1651 .Elbânî, "Sahîh-i Tirmizî'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.590

[2] Buhârî; hadis no: 1914. Müslim; hadis no: 1082

[3] Buhârî; hadis no: 1970. Müslim; hadis no: 1156.

[4] El mecmu 6/399-400. Fethul bari 4/129

[5] Riyadussalihin 412

[6] Fethul bari

[7] Mecmu fetava bin Baz 15/385